

Sygn. akt I ACa 59/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SA Beata Wojtasiak SO del. Elżbieta Siergiej (spr.)
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. G.**

przeciwko (...) **w B.**

o uchylene uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 4 listopada 2013 r. sygn. akt I C 1343/13

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.**

UZASADNIENIE

Powód J. G. domagał się w pozwie uchylenia uchwały nr (...) ogólnego zebrania członków (...)w B. z dnia 3 marca 2012 r., jako podjętej przez zebranie zwołane przez zarząd Spółki wybrany w sposób niezgodny z przepisami prawa i statutem.

Pozwana (...)w B. wносиła o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami procesu.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 4 listopada 2013 r. oddalił powództwo i obciążył powoda obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie to opierało się na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu 3 grudnia 2011 r. ówczesny zarząd (...) w B. zwołał ogólne zebranie członków Wspólnoty, na którym wybrany został nowy zarząd. Pismem z 12 stycznia 2012r. Prezydent Miasta B., działający jako organ nadzoru, potwierdził, iż wybór nowego zarządu odbył się prawidłowo. Powód wraz z kilkoma innymi członkami wspólnoty gruntowej zakwestionował treść pisma Prezydenta Miasta B. na drodze administracyjnej. Samorządowe Kolegium Odwoławcze odmówiło wszczęcia postępowania wskazując, że w/w pismo nie miało charakteru decyzji administracyjnej, zaś Wojewódzki Sąd Administracyjny, wyrokiem z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie (...) oddalił skargę.

W dniu 3 marca 2012 r., na zebraniu członków Wspólnoty zwołanym przez nowy zarząd (...) w mieście B., podjęta została m.in. uchwała nr (...), która zobowiązywała Zarząd do wypłacenia członkom wspólnoty kwoty 450.000zł, według przypadających im udziałów.

W piśmie z 25 września 2013r. powód wystąpił do Zarządu(...)o wypłatę środków na podstawie uchwały nr(...) z 3 marca 2012r. na wskazane przez niego konto.

Sąd Okręgowy uznał, iż, de facto, powód domagał się w tej sprawie stwierdzenia nieważności uchwały nr (...)podjętej na zebraniu członków zarządu (...)w dniu 3 marca 2012 r.. Wskazał, że zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie dopuszcza się możliwość wytaczania powództw, których celem jest pośrednie ustalenie istnienia określonego stosunku prawnego poprzez stwierdzenie nieważności, bądź ważności określonych czynności np. stwierdzenie nieważności uchwał organów spółek kapitałowych oraz, że pogląd ten należy zaakceptować także w odniesieniu do uchwał zebrania ogólnego członków Wspólnoty Gruntowej. Podkreślił jednak, że powództwo takie musi być celowe, spełniać ma bowiem realną funkcję prawną, przy czym interes prawny powoda musi występować w chwili wyrokowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2012r. II CSK 474/11). Kwestionowanie przedmiotowej uchwały w trybie art. 189 k.p.c. w związku z art. 58 § 1 k.c. obligowało zatem powoda do wykazania interesu prawnego w ustaleniu, iż jest ona nieważna z uwagi na sprzeczność z prawem lub statutem. W tej kwestii Sąd Okręgowy wyjaśnił, że o prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia, decyduje istniejąca obiektywnie potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia jego prawa, jak też może zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji. W ocenie Sądu Okręgowego tak rozumianego interesu prawnego powód nie wykazał. Nie wskazał ani na niepewność stanu prawnego ani na zagrożenie jego interesów, ani na inną potrzebę ochrony jego sfery prawnej. W istocie jego zarzuty odnosiły się do ważności uchwał podjętych na zebraniu ogólnym członków w dniu 3 grudnia 2011r. nie zaś do uchwały zaskarżonej pozwem. Celowość powództwa budzi wątpliwości także z uwagi na fakt, że powód wystąpił o wypłatę na jego rzecz środków, przysługujących na mocy kwestionowanej uchwały. Z jego zeznań w charakterze strony wynikało natomiast, iż kwestionuje przedmiotową uchwałę z uwagi na jej treść merytoryczną a nie wadliwości proceduralne, wpływające na ważność.

W ocenie Sądu Okręgowego powód w tej sprawie dążył pośrednio do podważenia uchwały z dnia 3 grudnia 2011r. dotyczącej wyboru nowego zarządu, która jednak nie została przez niego zaskarżona i nie odnosiło się do niej żądanie ustalenia nieważności. Sąd stwierdził mimo to, że prawidłowość podejmowania tej uchwały została potwierdzona w wyniku postępowania dowodowego w niniejszej sprawie. Bez znaczenia w tej kwestii pozostawał, w ocenie Sądu Okręgowego, brak jasnego wskazania, że decyzja zebrania o wyborze zarządu miała formę uchwały. Wyrażenie woli przez głosujących członków wspólnoty faktycznie przybrało formę uchwały, która została zawarta w protokole. Powód nie może zatem skutecznie podnosić, iż uchwały w tym przedmiocie nie było i nie mógł jej zaskarżyć. Zgodnie z § 10 ust. 2 statutu ogólne zebranie członków spółki z dnia 3 marca 2012r. zostało więc zwołane przez organ do tego uprawniony. Z kolei podniesiona przez powoda kwestia doliczenia czterech głosów w oparciu o cofnięte pełnomocnictwo nie wpłynęłaby na wynik głosowania na tym zebraniu, ani na jego ważność. Bez wpływu na ważność zaskarżonej uchwały nr (...) z 3 marca 2012 r. pozostawało też, zdaniem Sądu Okręgowego, niewpisanie nowego zarządu do ewidencji

gruntów, stosownie do art. 18 ust. 2 ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych z 29 czerwca 1963r., wpis taki nie ma bowiem charakteru konstytutywnego.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od tego wyroku, w całości, wywiódł powód. Zarzucił sądowi pierwszej instancji:

- 1. naruszenie art. 233 kpc poprzez dokonanie wadliwych ustaleń faktycznych i w skutkach przyjęcie przez Sąd błędnej hipotezy, iż po stronie pozwanego nie było naruszenia przepisów statutu Spółki z dnia 10.05.1983 r. oraz przepisów ustawy z 29.06.1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. nr 28, poz. 169 ze zm.), co zdaniem Sądu wskazuje na brak interesu prawnego powoda w wytoczeniu powództwa,**
- 2. naruszenie art. 189 kpc poprzez dokonanie przez Sąd błędnej oceny interesu prawnego powoda i błędne wskazanie, że interes taki nie istnieje,**
- 3. naruszenie § 12 pkt 1 ppkt 6 statutu Spółki w zw. z art. 58 kc przez błędne przyjęcie, iż dwie uchwały, w tym zaskarżona nr(...) z dnia 3.03.2012 r., dotyczące podziału pożytków wspólnoty nieistniejących w łącznej wysokości 950 000 zł są zgodne ze stanem rzeczywistym i stanem prawnym,**
- 4. naruszenie § 12 pkt 1 ppkt 2 w zbiegu z statutu Spółki i w zw. z art. 58 kc przez błędne przyjęcie, iż pozwana posiada uchwałę dotyczącą wyboru zarządu w dniu 3.12.2011 r. oraz, że komisja rewizyjna, jako statutowy organ Spółki również została wybrana zgodnie z prawem,**
- 5. naruszenie art. 18 ust. 2 ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych poprzez przyjęcie, że wpis do ewidencji gruntów zarządu Spółki był prawidłowy w świetle statutu i przepisów ustawy.**
- 6. naruszenie § 13 pkt 3 statutu Spółki oraz Zarządzenia Ministra Rolnictwa oraz Leśnictwa i (...) z 29.04.1964 r. w sprawie ustalenia wzoru statutu spółki dla zagospodarowania wspólnoty gruntowej (MP z 21.05.1964 r.) poprzez wadliwe ustalenie i przyjęcie, że na funkcję sekretarza zarządu mogła być wybrana B. N., która nie jest członkiem wspólnoty, jak również, że zwołanie ogólnego zebrania członków wspólnoty na dzień 21.05.1994 r. było zgodne z prawem,**
- 7. naruszenie §10 ust. 2 statutu Spółki poprzez błędne przyjęcie, iż ogólne zebranie członków Spółki z dnia 3.03.2012 r. zostało zwołane przez uprawniony do tego organ.**

W oparciu o przytoczone zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylene uchwały nr (...) ogólnego zebrania członków (...)w mieście B. z dnia 3.03.2012 r., ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji oraz o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadniona.

Proces cywilny może się prawidłowo toczyć tylko wówczas, gdy zostanie dokładnie sformułowane żądanie pozwu (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.). Stosownie do wymogów art. 187 k.p.c., należy to do obowiązków powoda, który występując z roszczeniem obowiązany jest dokładnie określić jego przedmiot. Ujmując rzecz inaczej, winien on wyraźnie sprecyzować swoje żądanie nie tylko pod względem podmiotowym, ale także przedmiotowym wskazując, jakiego rozstrzygnięcia oczekuje od sądu, co jest równoznaczne z określeniem granic rozpatrywania sprawy przez sąd. Wprawdzie powód zachowuje prawo modyfikowania swojego żądania, nie mniej jednak, dopóki tego nie uczyni, sąd nie może wyrokować co do przedmiotu nieobjętego żądaniem (art. 321 § 1 k.p.c.). Oznacza to, iż powód, który jest

dysponentem przedmiotu żądania, musi się liczyć ze skutkami procesowymi żądania, przy którym obstaje (vide: postanowienie SN z 27.09.2000 r. sygn. V CKN 1099/00, LEX nr 532132).

Przypomnienia również wymaga, że ze względu na rodzaj żądanej ochrony prawnej wyróżnia się powództwa o świadczenie, o ustalenie i o ukształtowanie. W rozpoznawanej sprawie powód wniósł w pozwie o „uchylenie uchwały nr (...) ogólnego zebrania członków (...) w mieście B.”. Sformułowanie żądania wskazywało więc jednoznacznie na wniesienie powództwa o ukształtowanie, czyli żądanie, aby sąd swoim orzeczeniem stworzył (ukształtował) nowy stan prawny. Sąd I instancji, mimo, że w komparycji zaskarżonego orzeczenia oznaczył przedmiot sprawy zgodnie z żądaniem pozwu, to rozpoznał sprawę, jako powództwo z art. 189 k.p.c., czyli o ustalenie istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa. Taka kwalifikacja nie wynikała ze sposobu sformułowania pozwu, ani też aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji nie doszło do przedmiotowego przekształcenia powództwa.

Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem. Zakaz taki wynika z art. 321 k.p.c., będącego przejawem zasad dyspozycyjności i kontradyktoryjności. W przepisie tym mowa o żądaniu w rozumieniu art. 187 § 1 k.p.c., w myśl którego, jako obligatoryjną treść każdego pozwu wyróżnia się skierowane do sądu „dokładnie określone żądanie”, oraz „przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie”. Zakaz z art. 321 k.p.c. odnosi się więc bądź do samego żądania (petitum), bądź do jego podstawy faktycznej (causa petendi). Oznacza on, że Sąd nie może zasądzać czego innego niż to, czego żądał powód, więcej niż żądał powód, ani na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda. W konsekwencji, o treści wyroku zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym decyduje żądanie strony. Związanie sądu żądaniem strony ma w procesie charakter bezwzględny (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2007 r., III CZP 80/07, LEX nr 345571, czy uchwałę (7) Sądu Najwyższego z 18 maja 2010 r., sygn. III CZP 134/09, OSNC 2010/10/131). Wyrokowanie sądu ponad żądanie jest wyłączone we wszystkich postępowaniach, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, a takiego w odniesieniu do wspólnot gruntowych i uchwał podejmowanych przez ich organy brak (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2010 r., sygn. I CSK 476/09). Słusznie wprawdzie podkreśla się w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego, że związanie granicami żądania nie oznacza, że Sąd związany jest w sposób bezwzględny samym sformułowaniem zgłoszonego żądania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1976 r., IV CR 525/76, LEX nr 7891 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r., sygn. IV CSK 115/07, LEX nr 358817). Jeżeli treść żądania sformułowana jest niewłaściwie, niewyraźnie lub nieprecyzyjnie Sąd może, a nawet ma obowiązek odpowiednio je zmodyfikować, jednakże zgodnie z wolą powoda i w ramach podstawy faktycznej powództwa. Ingerencja Sądu w tym zakresie nie może iść zbyt daleko, chodzi bowiem wyłącznie o nadanie ujawnionej w treści pozwu woli powoda poprawnej jurydycznie formy. Wypadek taki nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie, w której żądanie pozwu sformułowane zostało w sposób niebudzący żadnych wątpliwości przez profesjonalnego pełnomocnika. Co więcej, kwestia podstaw prawnych tak sformułowanego żądania była już przedmiotem rozważań w toku postępowania przed Sądem Okręgowym. W postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25.06.2013 r., wydanym na skutek rozpoznania zażalenia powoda na odrzucenie pozwu, wyraźnie wskazano też, jakiego rodzaju ochrony prawnej może domagać się członek wspólnoty gruntowej kwestionujący uchwałę jej organu. Mimo to, aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji, żądanie pozwu popierane było w niezmiennym kształcie. Także w apelacji powód nadal domagał uchylenia zaskarżonej uchwały.

W okolicznościach wskazywanych w ramach podstawy faktycznej powództwa niewątpliwie właściwe byłoby tylko powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały oparte na art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2011 r., sygn. IV CSK 188/11, LEX nr 1168550). Niepodobna jednak uznać, aby żądanie uchylenia uchwały ogólnego zebrania, a więc o ukształtowanie stanu prawnego i żądanie ustalenia stanu prawnego przez ustalenie nieważności tej uchwały stanowiły ten sam przedmiot, w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c.. Skoro powód wniósł niewłaściwe powództwo, Sąd nie mógł, z uwagi na art. 321 k.p.c., rozstrzygać tego rodzaju sporu.

Odnosząc się zatem do sformułowanego w pozwie żądania uchylenia uchwały nr (...) ogólnego zebrania członków (...) w B. z dnia 3 marca 2012 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie mogło ono być uwzględnione. Cechą wyróżniającą powództwa o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, i zapadłego z tego powództwa wyroku konstytucyjnego, jest możliwość oparcia tego powództwa oraz wyroku na normie prawnej przewidującej możliwość ingerencji sądu. Roszczenie o uchylenie uchwały przysługuje jedynie wtedy, gdy przepis prawa materialnego wyraźnie tak stanowi.

Tymczasem, uregulowania takiego w odniesieniu do uchwał organów wspólnoty gruntowej nie zawiera ani ustawa z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. Nr 28 poz. 169 ze zm.), ani żaden inny przepis prawa materialnego (por. wyrok WSA w Łodzi z 12.04.2013 r. II SA/Łd 19/13, LEX nr 1330729).

W obowiązującym modelu postępowania apelacyjnego sąd drugiej instancji nie jest związany przedstawionymi w apelacji zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (uchwała (7) SN z 31 stycznia 2008 r. III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Wobec braku w apelacji zarzutu naruszenia art. 321 k.p.c., należało więc ustosunkować się również do zaskarżonego rozstrzygnięcia, którym Sąd Okręgowy stwierdził brak podstaw do stwierdzenia nieważności kwestionowanej uchwały w drodze powództwa opartego na art. 189 kpc. Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko i wywód prawny Sądu, dotyczący interesu prawnego powoda do wystąpienia z takim żądaniem. Jedynie uzupełniająco wskazać należy, że w procesie o ustalenie powód musi udowodnić, że sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego pomiędzy stronami sporu, lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Interes prawny w żądaniu ustalenia musi przy tym wynikać z sytuacji prawnej, w której powód się znajduje, a która narusza jego prawa lub występuje wątpliwość co do jej istnienia. Musi to więc być sprecyzowana potrzeba prawna powoda, wymagająca zaspokojenia w ściśle określonym czasie, tj. co najmniej w dacie wyrokowania i, w zasadzie, w jedynej możliwej w danym przypadku formie – samoistnego, wyczerpującego się powagą rzeczy osądzonej orzeczenia ustalającego a nie innego powództwa i wyroku (por. np wyrok Sądu Najwyższego z 18.06.2009 r., II CSK 33/09, LEX nr 515730). W tym kontekście zgodzić się należy z Sądem Okręgowym, że powód nie tylko nie wykazał istnienia tak rozumianego, a dotyczącego konkretnie jego osoby, interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o stwierdzenie (ustalenie) nieważności uchwały, ale nawet nie podnosił okoliczności, które wskazywałyby na jego istnienie. Nie wynikają one także obiektywnie z podstawy faktycznej powództwa, szczególnie, że, jak przyznaje sam powód w apelacji, rzeczywista jego intencją było podważenie legalności wyboru zarządu Spółki, czego nie mógł osiągnąć w drodze powództwa skierowanego przeciwko uchwale o podziale nadwyżki finansowej. Nie przekonuje do odmiennej oceny także argumentacja apelacji, w której powód podnosi zarzuty wobec merytorycznej treści uchwały. Sąd powszechny nie ma kompetencji nadzorczych w stosunku do wspólnot gruntowych, nie jest zatem uprawniony do merytorycznej kontroli decyzji podejmowanych przez ich organy. Dodać ponadto należy, że ewentualnych roszczeń wynikających z kwestionowanej uchwały powód może dochodzić w drodze powództwa o świadczenie.

Brak po stronie powoda interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa w oparciu o art. 189 k.p.c. powoduje, że zbędnym, a nawet niedopuszczalnym staje się badanie w procesie opartym na tym przepisie pozostałych, merytorycznych przesłanek powództwa. Tym samym, uznając zarzut apelacji skierowany przeciwko ustaleniu braku interesu prawnego za nieuzasadniony, Sąd Apelacyjny zwolniony był z obowiązku rozpatrywania pozostałych zarzutów jak również bezprzedmiotowe było odnoszenie się do ustaleń i oceny Sądu Okręgowego dotyczących ważności zaskarżonej uchwały.

Z tych względów apelacja podlegała oddaleniu, jako nieuzasadniona, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na zasadach wynikających z art. 98 § 1, 99 i 108 § 1 kpc oraz na podstawie § 10 pkt 21 w zw. z § 12 pkt 2 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) (Dz. U. 2013, poz. 490 tj.)